

Stručni rad

ODRŽIVA MOBILNOST U ŠKOLI

Mateja Pučko Erhatic, prof. slovenščine

OŠ Antona Ingoliča Spodnja Polskava

Sažetak

U školskoj godini 2020./2021. naša škola se uključila u projekt „Održiva mobilnost“. Projekt je podržalo Ministarstvo infrastrukture Republike Slovenije uz potporu Europske unije (Europski kohezijski fond, program Meke mjere održive mobilnosti). Svrha projekta je osvijestiti učenike i njihove roditelje te skrbnike o značaju hodanja, vožnje bicikla i korištenja javnog prijevoza u svakodnevnom životu. Cilj projekta, u kojem sudjeluju brojne osnovne škole iz cijele Slovenije, je utjecati na promjene putnih navika stanovništva Slovenije i na taj način doprinijeti poboljšanju životnih uvjeta svih stanovnika, kao i potaknuti održivi razvoj.

U članku sam opisala aktivnosti naše škole u razredu te dala spoznaje i konačne rezultate izvedbe.

Ključne riječi: održiva mobilnost, škola, kretanje djece

1. Uvod

U školskoj godini 2020./2021. naša škola se uključila u projekt „Održiva mobilnost“.

Projekt je podržalo Ministarstvo infrastrukture Republike Slovenije uz potporu Europske unije (Europski kohezijski fond, program Meke mjere održive mobilnosti). Svrha projekta je osvijestiti učenike i njihove roditelje te skrbnike o značaju hodanja, vožnje bicikla i korištenja javnog prijevoza u svakodnevnom životu. Cilj projekta, u kojem sudjeluju brojne osnovne škole iz cijele Slovenije, je utjecati na promjene putnih navika stanovništva Slovenije i na taj način doprinijeti poboljšanju životnih uvjeta svih stanovnika, kao i potaknuti održivi razvoj. Promjenom putnih navika učenika u smjeru održive mobilnosti smanjuje se motorizirani promet u blizini škola, manje se opterećuje okoliš, potiče se kretanje djece i istovremeno jača njihovo zdravlje. (*Slovenska platforma za trajnostno mobilnost*)

U našoj školi izveli smo aktivnost „Idemo pješice s kokoškom Rozi“ odnosno Tjedan održive mobilnosti u dva različita tjedna s razmakom od dva mjeseca (travanj i lipanj), a održan je i niz popratnih aktivnosti. U projektu su sudjelovali učenici od 1. do 9. razreda. Potaknuli smo učenike da odaberu jedan od održivih načina mobilnosti za odlazak u školu i za popodneve aktivnosti. Namjera je bila da ovu vrstu mobilnosti kasnije koriste što češće.

2. ODRŽIVA MOBILNOST U ŠKOLI

Održiva mobilnost znači mogućnost kretanja na jedan od dostupnih načina putovanja, koji za razliku od automobilske prijevoza, nema toliko negativan utjecaj na okoliš. Riječ je o hodanju, vožnji biciklom, javnom putničkom prijevozu, odgovornom korištenju automobila te uporabi ekološki prihvatljivih vozila. Tijekom posljednjih desetljeća ljudi postaju sve svjesniji negativnih učinaka prometa na okoliš, zdravlje i kvalitetu života općenito. Promet nam s jedne strane pomaže pri bržem kretanju, a s druge šteti. Važan je održiv pristup, što znači zadovoljavanje gospodarskih, socijalnih i ekoloških potreba društva uz smanjenje neželjenih efekata prometa na gospodarstvo, društvo i okoliš. Opterećenja okoliša posljednjih su godina sve veća zbog brzog povećanja gustoće motornog prometa. Osim povećane koncentracije stakleničkih plinova koji se ispuštaju u atmosferu tijekom sagorijevanja fosilnih goriva u prometu i buke, prometna infrastruktura negativno utječe na ekosustave, smanjuje kvalitetu poljoprivrednih zemljišta na kojima bi mogla rasti hrana, a zagađeni zrak negativno utječe na zdravlje ljudi, biljaka i životinja te uništava eksterijere zgrada. Motorizirani promet uzrokuje emisije plinova, posebice dušikovih oksida, ozona i sitnih čestica, koji uzrokuju bolesti dišnog sustava, kardiovaskularnog sustava te mozga i bolesti drugih tkiva i organa. Statistike još uvijek ukazuju na to da u Europi svake godine 400.000 ljudi prerano umre zbog onečišćenja zraka, pri čemu je taj broj u Sloveniji veći od 1.100. Nedovoljna tjelesna aktivnost također je posljedica prekomjernog korištenja automobila. Već uz aktivan način kretanja odnosno mobilnosti (pješačenje, vožnju biciklom, korištenje javnog prijevoza) na putu do vrtića, škole, posla i nakon

svakodnevnih obveza, moguće je udovoljiti dnevnim preporukama zdravstvene struke o kretanju, koje ukazuju na to da se rizik od nastanka kroničnih nezaraznih bolesti značajno smanjuje zahvaljujući polusatnoj umjerenoj tjelesnoj aktivnosti tijekom većeg dijela tjedna. [1].

2.1. IZVEDBA DJELATNOSTI

Projekt Održiva mobilnost u vrtićima i osnovnim školama predstavila sam učenicima tijekom nastave, a o tome sam putem e-maila obavijestila i njihove roditelje. Na temu održive mobilnosti vodila sam nekoliko razgovora u kojima su učenici rado sudjelovali i raspravljali o svojim iskustvima u prometu, o pitanjima okoliša itd. Odmah su pristali sudjelovati u Tjednu mobilnosti i planirati kako će se organizirati za održivi način dolaska u školu. Pregledali smo i priručnik Održiva mobilnost te zajedno odlučili što ćemo sve raditi na ovu temu tijekom nastave, čemu bismo mogli posvetiti dan aktivnosti, na koji način će se učenici samoobrazovati. Pri tome smo pokušali utjecati i na odaziv odnosno postupke svojih obitelji u vezi s provedbom programa mobilnosti.

Tijekom nastave obradili smo mnogo dodatnih sadržaja, koji su navedeni u priručniku. Dva dana aktivnosti posvetili smo dvjema aktivnostima, tako da smo se cijeli dan bavili određenom tematikom.

Na satu slovenskog jezika svaki je učenik opisao svoj put odnosno način dolaska u školu, gdje je ukazao na moguće kritične, opasne točke u prometu. Razgovarali smo o tome, pokušavali sami pronaći rješenja, učenici su ih ucrtavali i u Moj dnevnik aktivnosti, a onda smo o njima obavijestili koordinatora koji je stvari prosljedio. Pri određivanju kritičnih točaka rute do škole sudjelovali su i roditelji putem anketnog upitnika.

Učenici su svaki dan ispunjavali putne dnevnike i bilježili na razredni plakat broj učenika koji su došli u školu prema načelima održive mobilnosti. Podatke o razredu predala sam koordinatoru projekta putem zajedničke tablice, a on je zajedničke podatke zabilježio na školskom plakatu koji je bio istaknut odnosno postavljen na uočljivom mjestu (na zidu u hodniku) u predvorju škole.

Budući da se naša matična škola nalazi u Spodnjoj Polskavi, gdje je locirana devetogodišnja osnovna škola, mnogi učenici od 6. do 9. razreda dolaze iz Zgornje Polskave, gdje imamo područnu školu od 1. do 6. razreda.

Zbog toga smo organizirali školski prijevoz kombijem koji koriste gotovo svi učenici vozači. Na taj način je ova skupina učenika od samog početka dolazila na održiv način, pri čemu odabranu opciju nisu mijenjali. Unatoč tome, znatan broj učenika je zbog ovog projekta odlučio promijeniti svoje navike i uveo uporabu bicikla, što je mnogo bolje za okoliš. Učenici iz bliže okolice škole, koje su roditelji često dovodili u školu, sada su dolazili pješice, neki čak i skateboard-ima.

Projekt Održiva mobilnost je dobro osmišljen, potiče učenike na promjenu njihovih navika i osvještava ih na različite načine. Danas nam je život bez prometa nezamisliv, ali promišljenim i razboritim ponašanjem možemo puno toga promijeniti.

Učenici 7.a razreda rado su sudjelovali u projektu. Uživali su u svim aktivnostima, više se kretali, družili na putu do škole i nazad. Također smo izveli mnoge aktivnosti koje su predložene u Priručniku za održivu mobilnost. Aktivnosti su dobro osmišljene i primjereno predložene za različite dobne skupine. Priručnik smo koristili u nastavi, tijekom koje smo često debatirali, razgovarali, tražili

prijedloge i rješenja. Najviše su voljeli prikupljati igrace karte, međusobno se natjecati te kasnije sudjelovati u igri.

Učenici su stjecali znanja, razvijali vještine i sposobnosti doživljavanja, spoznavanja i vrednovanja odnosa između pojedinca, društva, kulturnog i prirodnog okruženja. Također su formirali stavove i vrednote, usvajali učinkovite strategije rješavanja problema, kritičko prihvaćanje informacija i razvijali komunikacijske sposobnosti.

U petak je, prije provedbe tjedna mobilnosti, 15 od 19 učenika (79% učenika) došlo u školu na održiv način. Cilj nam je bio da barem 6% više učenika iz ovog razreda počne dolaziti u školu na održiv način, što je podrazumijevalo barem još jednog učenika.

Tijekom Tjedna mobilnosti doista je više učenika počelo dolaziti u školu na održiv način, posebno onih iz bliže okolice, koje su povremeno vozili roditelji. Čak su i učenici – vozači koji su već ranije odabrali školski kombi kao sredstvo prijevoza do škole te se na taj način odlučili za održivost, tijekom ovog tjedna promijenili način dolaska i kombi zamijenili biciklima ili su dolazili pješice.

Na temelju ovih rezultata zaključujem da su priprema za provedbu i razgovor s učenicima i roditeljima urodili plodom, jer je razlika između petka prije provedbe Tjedna mobilnosti i petka tijekom Tjedna mobilnosti očita. Kada je riječ o 7.a razredu, smatram da smo bili vrlo uspješni pri realizaciji projekta.

Budući da se taj postotak kasnije snizio, bilo je poželjno da se Tjedan mobilnosti ponovi u lipnju. Tada su gotovo svi učenici stizali u školu na održiv način, uglavnom zbog lijepog vremena.

Ovakvo praćenje moglo bi se ponoviti nekoliko puta tijekom školske godine. Na taj način bi se više puta obratili i roditeljima koji predstavljaju ključni čimbenik u implementaciji održivih mobilnih načina dolaska u školu. Roditelji bi više vjerovali svojoj djeci, a učenici bi zahvaljujući višestrukim ponavljanjima brže razvili ovu naviku.

Igrace karte Idemo pješice s kokošom Rozi pokazale su se odličnom idejom, jer su učenici bili motiviraniji da skupe što više karata, a pritom su tijekom igre brzo internalizirali svrhu projekta, natječući se međusobno.

3. Zaključak

Smatram da je poticanje dolaska u školu na održiv mobilni način korisno prvenstveno zbog svakodnevne tjelesne aktivnosti, održavanja zdravlja, čistijeg okoliša te promicanja osobnog i socijalnog razvoja svakog pojedinca.

Takvo ponašanje, uzimajući u obzir prometne propise i pravila ponašanja u cestovnom prometu, utječe i na njihovu samosvijest. Zbog svega navedenog predlažem da se provedba projekta nastavi i u narednim školskim godinama.

Posebnu pozornost posvetila sam stjecanju i upravljanju (ovladavanju) socijalnim vještinama i sposobnostima učenika, kao što su preuzimanje odgovornosti, timski rad, razumijevanje i poštovanje različitosti, briga za sebe i druge, razvijanje navika koje nam pomažu živjeti u zajednici, razvijanje odlučivanja i izražavanja mišljenja, upravljanje emocijama i razvijanje temeljnih vrijednosti i kritičkog mišljenja učenika.

Učenici su spoznali da ljudi svojim svakodnevnim djelovanjem i odlukama utječu na prirodno i društveno okruženje.

4. Literatura

- [1.] Polona Demšar Mitrovič (2019). Trajnostna mobilnost. Priručnik za učitelje v osnovnih školah.
- [2.] Slovenska platforma za trajnostno mobilnost. Dostupno na internetskoj adresi: <https://www.sptm.si/> (pristupljeno 20. 11. 2021.).